

Sygn. akt I UK 198/13

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 grudnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Beata Gudowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSA Magdalena Kostro-Wesołowska

w sprawie z odwołania S. D.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o wypłatę emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 3 grudnia 2013 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 17 stycznia 2013 r.,

- 1. uchyla zaskarżony wyrok w pkt. II,**
- 2. oddala skargę kasacyjną w pozostałym zakresie.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 23 stycznia 2012 r. Sąd Okręgowy, Sąd Ubezpieczeń Społecznych w K. oddalił odwołanie S. D. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń

Spółecznych, z dnia 3 października 2011 r. w przedmiocie wstrzymania jej wypłaty emerytury od dnia 12 października 2011 r., wobec stwierdzenia, że nie rozwiązała stosunku pracy przed dniem nabycia prawa do tego świadczenia. Ustalił, że S. D. jest zatrudniona w Urzędzie Skarbowym w C. jako starszy kontroler rozliczeń od dnia 19 grudnia 1990 r. oraz że potwierdzono jej prawo do emerytury decyzją z dnia 9 kwietnia 2010 r., od dnia 1 marca 2010 r. Powołując się na art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.; dalej – ustawa o emeryturach i rentach), potwierdził prawidłowość zaskarżonej decyzji w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 lutego 2006 r. (SK 45/04, OTK 2006 nr 2, poz. 15), w którym pobieranie emerytury bez przerwania działalności zawodowej u dotychczasowego pracodawcy potraktowano jako przywilej wykraczający poza powszechnie przyjmowane pojęcie ubezpieczenia społecznego, który ustawodawca może ograniczyć w interesie publicznym.

Na skutek apelacji ubezpieczonej, Sąd Apelacyjny, Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 17 stycznia 2013 r. zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji oraz decyzję organu rentowego, wznowił wypłatę emerytury ubezpieczonej od dnia 1 października 2011 r. (pkt I) oraz stwierdził odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (pkt II). Powołał się na nowy stan prawny ukształtowany wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12 (Dz.U. z 2012 r., poz. 1285), stwierdzającym niezgodność z art. 2 Konstytucji przepisu art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 257, poz. 1726 ze zm.), określającego zakres podmiotowy stosowania dodanego w art. 6 tej ustawy przepisu art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w odniesieniu do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r. Trybunał określił chwilę utraty mocy obowiązującej tego przepisu jako datę promulgacji orzeczenia, która nastąpiła w dniu 22 listopada 2012 r., więc Sąd Apelacyjny, uwzględnivszy moc powszechnie obowiązującą tego orzeczenia, również w tym sensie, że oddziałuje na wszelkie toczące się w chwili jego ogłoszenia postępowania sądowe i administracyjne, stwierdził brak podstawy prawnej do zawieszenia wypłaty

emerytury skarżącej, czym uzasadnił również orzeczenie na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych o odpowiedzialności organu rentowego za niewyjaśnienie ostatniej okoliczności do wydania decyzji.

Skarga kasacyjna organu rentowego, obejmująca wyrok Sądu drugiej instancji w zakresie pkt. I, w części dotyczącej daty wznowienia wypłaty emerytury, oraz w całości pkt. II, zawierała wniosek o uchylenie wyroku w tym zakresie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, ewentualnie uchylenie pkt. I i orzeczenie, że zwrot emerytury przysługuje od dnia 22 listopada 2012 r., oraz uchylenie pkt. II i zwolnienie organu rentowego z odpowiedzialności.

Podstawę skargi stanowiło naruszenie prawa materialnego – art. 190 ust. 3 Konstytucji RP przez uznanie, że zastosowanie art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w stosunku do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., uchylone zostało od chwili, w której przepisy wywołały skutki prawne tj. od dnia 1 października 2011 r., czyli z mocą wsteczną w stosunku do daty publikacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Skarżący wskazał również na błędną wykładnię art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach w związku z art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.; dalej – ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) przez uznanie, że organ rentowy, stosując przepis, co do którego istniało domniemanie konstytucyjności, ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Organ rentowy podniósł brak uniwersalnych reguł dotyczących obowiązywania orzeczeń Trybunału i niejednolite ich postrzeganie w doktrynie i orzecznictwie. Przedstawił – jako istniejące na tle art. 190 ust. 3 Konstytucji RP – zagadnienie, czy przepis uznany za niekonstytucyjny wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, obowiązującym od jego ogłoszenia, może wywoływać skutki prawne wstecz (*ex tunc*). Zwrócił uwagę, że Sąd Najwyższy, Trybunał Konstytucyjny i doktryna nie zajęły w tym przedmiocie zgodnego stanowiska. Jako

przykład wskazał wyrok Trybunału Konstytucyjnego wyrażający dominujący w jego orzecznictwie pogląd, że ze sformułowania art. 190 ust. 3 Konstytucji wynika skuteczność orzeczeń Trybunału na przyszłość (postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 marca 2000 r., K 4/99 OTK 2000 nr 2, poz. 65), oraz to, że Sąd Najwyższy z art. 190 ust. 4 Konstytucji, stanowiącego o możliwości weryfikacji w szczególnych trybach postępowania orzeczeń w sprawach indywidualnych wydanych na podstawie przepisów uznanych za niezgodne z Konstytucją, wywodzi skuteczność orzeczeń Trybunału *ex tunc*, polegającego na niestosowaniu niekonstytucyjnych przepisów w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2003 r., I CK 150/02).

Zrzucając niezasadność orzeczenia w przedmiocie odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności w sprawie, organ rentowy podniósł, że rozstrzygał na podstawie stanu prawnego obowiązującego w dacie wydania spornej decyzji. Jest to zatem przypadek wstrzymania wypłaty świadczenia w następstwie okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności w rozumieniu art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedmiotem oceny zasadności podstawy skargi kasacyjnej obejmującej naruszenie art. 190 ust. 3 Konstytucji RP i zarazem istotnym zagadnieniem uzasadniającym jej rozpoznanie było ustalenie właściwej podstawy prawnej zaskarżonej decyzji. Została ona wydana w stanie faktycznym polegającym na pobieraniu emerytury bez rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą zatrudniającym bezpośrednio przed uzyskaniem tego prawa, utrzymującym się nieprzerwanie od czasu sprzed wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach. Okoliczność ta – w zależności od zmieniających się przepisów – uznawana była za obojętną dla wypłaty świadczeń lub wiązała się z sankcją zawieszenia prawa do emerytury. Początkowo, w systemie ustalonym ustawą o emeryturach i rentach w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 1999 r., prawo do emerytury, jako świadczenia wysłużonego, przysługiwało po ukończeniu wieku emerytalnego bez

ograniczeń. Konstrukcja zawieszenia prawa do emerytury ze względu na kontynuowanie stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą została wprowadzona do porządku prawnego po raz pierwszy w art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, obowiązującym od dnia 1 lipca 2000 r. (por. art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Dz.U. Nr 9, poz. 118). Obowiązywała do dnia 8 stycznia 2009 r., kiedy ustawodawca w art. 37 pkt 5 lit. b ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz.U. Nr 228, poz. 1507) uchylił wspomniany przepis. Jego usunięcie ukształtowało stan prawny, w którym przestało istnieć prawne wymaganie uprzedniego rozwiązania ostatniego stosunku pracy jako warunku pobierania świadczeń emerytalnych. Prawo do świadczeń ulegało zawieszeniu już tylko na zasadach ogólnych, wynikających z art. 103-106 ustawy o emeryturach i rentach, niezależnie od rozwiązania stosunku pracy, a zależnie tylko od wysokości uzyskiwanego dochodu. Na wniosek uprawnionych organ rentowy dokonywał, na podstawie art. 45 ust. 1 ustawy o emeryturach kapitałowych, wypłaty zawieszonych emerytur.

Rozwiązanie ostatniego stosunku pracy jako warunku wypłaty prawa do emerytury zostało ponownie, od dnia 1 stycznia 2011 r., wprowadzone przed dodanie w art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 257, poz. 5726; dalej – ustawa o zmianie ustawy o finansach publicznych) do ustawy o emeryturach i rentach art. 103a. Na podstawie tego przepisu – w związku z art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych – skutek zawieszenia wypłaty emerytury następuje poczynając od dnia 1 października 2011 r., wobec wszystkich emerytów pobierających emeryturę w tym dniu.

Zgodność z wzorcami konstytucyjnymi konstrukcji prawnej zawieszenia prawa do emerytury bez uprzedniego rozwiązania ostatniego stosunku pracy i kontynuowania zatrudnienia po nabyciu prawa do emerytury nie została skutecznie zakwestionowana. Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się w tym przedmiocie w wyroku z dnia 7 lutego 2006 r., SK 45/04 (Dz.U. Nr 25, poz. 192; OTK 2006 nr 2, poz. 15) dotyczącym art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach. Stan prawny

zaistniały po dniu 1 stycznia 2011 r. został zakwestionowany tylko jako mający zastosowanie wobec emerytów, którzy nabyli prawo do emerytury na mocy przepisów niezastrzegających warunku wypłaty od rozwiązania stosunku pracy. Zarzuty sprzeczności z normami konstytucyjnymi postawione zostały ze względu na intertemporalne postanowienia art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych, nierespektujące zasady ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa wobec osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r. Trybunał uznał te zarzuty za zasadne w wyroku z dnia 13 listopada 2012 r., a wobec tego, że nie określił innego niż data ogłoszenia wyroku, terminu utraty mocy obowiązującej art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych, od dnia 22 listopada 2012 r. upadła podstawa prawna stosowania w zakresie określonym tym wyrokiem, art. 103a ustawy o emeryturach i rentach.

Sąd Najwyższy odnosił się wielokrotnie do zagadnienia, w jakim zakresie Sąd Apelacyjny orzekający w przedmiocie odwołania od zaskarżonej decyzji miał zastosować przepis ukształtowany w wyniku wydania wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., a w istocie, czy przepis niezgodny wobec niektórych podmiotów z zasadą zaufania obywateli do państwa miał być stosowany w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed stwierdzenia tej niezgodności. Zostało ono jednolicie rozstrzygnięte, przyjęto bowiem, że wynikający wprost z art. 190 ust. 3 Konstytucji bezpośredni skutek orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego powodujący utratę mocy obowiązującej przepisu w dniu promulgacji (lub innym ustalonym przez Trybunał) powoduje – ze względu na zasadę orzekania na podstawie obowiązującego prawa – że nie może być od tej chwili podstawą prawną żadnych orzeczeń, jak też nie powinien być stosowany również w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału (por. np. postanowienie z dnia 7 grudnia 1999 r., III ZP 27/00, OSNAPiUS 2001 nr 10, poz. 331, uchwałę z dnia 23 stycznia 2001 r., III ZP 30/00, OSNAPiUS 2001 nr 23, poz. 685, wyrok z dnia 18 kwietnia 2002 r., III RN 4/01, OSNP 2003 nr 2, poz. 25).

Sąd Najwyższy uznał przy tym za oczywistą konieczność zapewnienia stanu zgodnego z Konstytucją już na etapie postępowania odwoławczego, bez potrzeby wdrażania postępowania wznowieniowego (por. wyroki z dnia 18 maja 2010 r.,

III UK 2/10, OSNP 2011 nr 21-22, poz. 278, z dnia 7 maja 2009 r., III UK 96/08, niepubl. i z dnia 5 września 2001 r., II UKN 542/00, niepubl.). Przy rozpoznaniu skargi na decyzję administracyjną wydaną na podstawie przepisu, który utracił moc obowiązującą zgodnie z obwieszczeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego opublikowanym po wydaniu tej decyzji, powinien być uwzględniony zmieniony stan prawny (wyrok z dnia 21 marca 1996 r., III ARN 75/95, OSNAPiUS 1996 nr 20, poz. 298).

Nie przesądza to jeszcze znaczenia uregulowania art. 190 ust. 3 Konstytucji dla kwestii, czy uchylene przepisu orzeczeniem Trybunału ma wyłącznie skutek prospektywny (przepis ten nie może być stosowany do stanów faktycznych realizujących się po jego uchyleniu, a nie ma zastosowania do oceny skutków przez niego wywołanych wcześniej, oczywiście poza wypadkami określonymi w art. 190 ust. 4 w związku z art. 401¹ k.p.c.), czy też skutek retrospektywny (usuwane są skutki zastosowania niekonstytucyjnego przepisu wywołane od chwili ich wywołania). Analizując zagadnienie skuteczności jego orzeczeń o niezgodności przepisów z Konstytucją w aspekcie czasowym, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że orzeczenie takie nie ma mocy wstecznej, czyli nie odnosi się do kwestii obowiązywania przepisu w okresie od dnia jego wejścia w życie; uznany za niekonstytucyjny przepis, który od jego uchwalenia obowiązywał, a utracił moc obowiązującą na skutek orzeczenia Trybunału, wywoływał skutki prawne weryfikowalne w sprawach indywidualnych na podstawie art. 190 ust. 4 Konstytucji, jako wyjątek od zasady (por. np. postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 marca 2000 r., P 4/99, OTK 2001 nr 1, poz. 5). Tymczasem właśnie z możliwości i sensu wznowienia postępowania, o którym mowa w art. 190 ust. 4 Konstytucji, mającego na celu uzyskanie w odniesieniu do stanów faktycznych zaszłych przed ogłoszeniem wyroku Trybunału, orzeczenia na podstawie nowego prawa, Sąd Najwyższy wywodzi stwierdzenie o wywieraniu przez wyrok Trybunału Konstytucyjnego skutków *ex tunc*. Stanowczo wskazuje, że jeżeli norma była niezgodna z Konstytucją, to utrata jej mocy obowiązującej rozciąga się na cały okres wadliwości, gdyż przepis ustawy niezgodny z Konstytucją nie może być źródłem praw i obowiązków (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 1999 r.,

I CKN 204/98, OSNC 2000 nr 5, poz. 94; por. także wyrok z dnia 29 listopada 2005 r., II PK 102/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 301).

Nie zawsze następuje wybór następstwa utraty mocy obowiązującej przepisu uznanego za niezgodny z Konstytucją od początku. Objęcie przepisem ustalonym przez Trybunał może wynikać z charakteru i treści normy, której dotyczy lub z okoliczności konkretnego wypadku (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2002 r., V CA 1/02, Lex 56019 i uchwałę z dnia 23 czerwca 2005 r., III CZP 35/05, OSNC 2006 nr 5, poz. 81).

Eliminacja normy, do której odnosi się skarga kasacyjna, niekorzystnej dla ubezpieczonych, a ponadto naruszającej zasadę ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, wywołuje skutek *ex tunc*. W zgodzie z ustalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, ogólnie przyjętym skutkiem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. musi być usunięcie – w zakresie wskazanym przez Trybunał – konsekwencji prawnych art. 28, wywołanych od dnia 1 października 2011 r. i restytucja praw przysługujących osobom, które nabyły prawo do emerytury w czasie, gdy nie obowiązywał już art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej i nie został jeszcze uchwalony art. 103a ustawy emerytalnej. Bez znaczenia jest w takim wypadku data ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 23 stycznia 2007 r., III PK 96/06, OSNP 2008 nr 5-6, poz. 61 i z dnia 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 28/06, OSNC 2007 nr 2, poz. 31). Wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego w poszanowaniu zasady, której naruszenie zdecydowało o utracie mocy obowiązującej przepisu nakazującego stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach do zawieszenia wypłaty emerytur przyznanych w okresie od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 330/12, z dnia 25 kwietnia 2013 r., I UK 593/12 i z dnia 24 kwietnia 2013 r., II UK 299/12, niepubl.), może polegać wyłącznie na przywróceniu stanu zgodnego z Konstytucją przez uchylene w odniesieniu do tych osób skutków zastosowania przepisu art. 103 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach od dnia 1 października 2012 r.

Innego rozstrzygnięcia nie można pogodzić z uzasadnieniem omawianego wyroku, opartego przez Trybunał przede wszystkim na stwierdzeniu, że

ubezpieczeni, którzy uzyskali prawo do emerytury po usunięciu od dnia 8 stycznia 2009 r. dodatkowego warunku wypłaty, mogli – działając w zaufaniu do państwa i stanowionego przez nie prawa, nie spodziewając się niekorzystnej jego zmiany w przyszłości – podjąć decyzję o przejściu na emeryturę bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy, a przez wprowadzenie od dnia 1 stycznia 2011 r. warunku rozwiązania stosunku pracy, zostali postawieni przez ustawodawcę w niekorzystnej sytuacji ze względu na wcześniej podjęte decyzje.

To, że świadczenia niewypłacone osobom, o których mowa w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. powinny być wyrównane, nie oznacza odpowiedzialności organu rentowego przewidzianej w art. 118 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach ani nie implikuje obowiązku organu odwoławczego przewidzianego w art. 118 ust. 1a *in fine*. Przepisy te mają wyłączne zastosowanie w wypadkach niedopełnienia przez organ rentowy obowiązku wydania decyzji w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej niezbędnej okoliczności. Tylko tak mogą być te przepisy traktowane w powiązaniu z przepisami regulującymi postępowanie przed organem rentowym i postępowanie odwoławcze oraz zakres uwzględniania w nim nowych faktów i dowodów. Uwzględniając przedmiot ustawy nie chodzi o ustalenie odpowiedzialności organu rentowego na podstawie art. 417¹ § 2 k.c., jak też nie jest możliwe odczytanie art. 118 jako regulacji na wypadek popełnienia przez organ rentowy błędu wskutek niewłaściwego stosowania prawa (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 1997 r., III ZP 40/97, OSNAPiUS 1998 nr 14, poz. 429 i wyroki z dnia 17 kwietnia 1975 r., III URN 5/75, OSNCP 1975 nr 12, poz. 179, z dnia 10 listopada 1987 r., II URN 243/87, OSNCP 1989 nr 6, poz. 105, z dnia 12 sierpnia 1981 r., II URN 100/81, OSNC 1982 nr 7, poz. 112 i z dnia 6 listopada 1980 r., III URN 44/80, OSNC 1981 nr 5, poz. 92). Zwłoka w rozpatrzeniu żądania w trybie postępowania o świadczenie emerytalno-rentowe nie jest objęta przepisem art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przewidującym własną sankcję wypłaty świadczeń za trzy lata wstecz od zgłoszenia ponownego wniosku (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 stycznia 2006 r., III BU 2/05, OSNP 2007 nr 1-2, poz. 23, z dnia 25

listopada 1998 r., II UKN 322/98, OSNP 2000 nr 1, poz. 35 i z dnia 4 czerwca 2012 r., I UK 18/12, OSNP 2013 nr 11-12, poz. 137).

W regulacji art. 118 ust. 1 chodzi o wynikający z art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych obowiązek zapłaty odsetek, jeśli Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych. Jest oczywiste, że w art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych można znaleźć wyłącznie nawiązanie do przedmiotu regulacji art. 118 ust. 1. Mowa w nim o decyzjach w przedmiocie ustalenia po raz pierwszy prawa do świadczeń lub ich wysokości. Wydanie decyzji na podstawie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach nie dotyczy tego przedmiotu. Organ rentowy, stosując ten przepis odnosił się do ustalonego już wcześniej prawa do emerytury (art. 103 ust. 1 w związku z art. 134 ust. 1 pkt 1 ustawy) i nie decydował w jego przedmiocie. W takim wypadku obowiązek organu odwoławczego, przewidziany w art. 118 ust. 1a zdanie drugie ustawy o emeryturach i rentach, nie powstaje.

Orzeczenie Sądu Apelacyjnego w pkt 2 wyroku nie ma zatem podstawy prawnej, w związku z czym Sąd Najwyższy uchylił wyrok w tej części (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.), a uznając skargę kasacyjną za nieuzasadnioną co do reszty zarzutów, orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁴ k.p.c.).